

UNIVERSAL XALQARO ILMIY JURNAL

Jurnalning bosh sahifasi: <https://universaljournal.uz>

Universal International Scientific
Journal

e-ISSN: [3060-4540 \(online\)](https://universaljournal.uz)

Year: 2025 Issue: 2 Volume: 4

Published: 30.04.2025
<https://universaljournal.uz>

International indexes

GOOGLE SCHOLAR
CROSSREF (OAK BAZA)
ZENODO
OPEN AIRE
EUROPUB
RESEARCHGATE (OAK BAZA)
SJIF

SHAXS ERKINLIGI VA IJTIMOYIY MAS'ULIYAT O'RTASIDAGI MUVOZANAT

¹Sh.Sh.Usmonova., ¹Igambediye Doniyorbek., ²Abdurahmonova Gulasal., ²Orifjonova Shahrizoda

¹Andijon davlat pedagogika instituti Ijtimoiy fanlar kafedrasida katta o'qituvchi

²Andijon davlat pedagogika instituti Fizika yo'nalishi talabalari

Uzbekistan

adpi@edu.uz

Annotatsiya. Mazkur maqolada zamonaviy ijtimoiy taraqqiyot sharoitida shaxs erkinligi va ijtimoiy mas'uliyat o'rtasidagi muvozanat masalasi falsafiy huquqiy axloqiy nuqtai nazardan chuqur tahlil qilindi. Maqolada shaxsning ijtimoiy ong va fuqarolik pozitsiyasini shakllantirishda ma'naviy qadryatlar va ijtimoiy institutlarning o'rni ochib berildi.

Kalit so'zlar: Shaxs erkinligi, fuqarolik ong, ijtimoiy ong, ma'naviy tarbiya, huquqiy madaniyat, axloqiy qadryatlar, ijtimoiy mas'uliyat.

Аннотация: В данной статье проведен глубокий анализ вопроса баланса между свободой личности и социальной ответственностью в условиях современного социального развития с философско-правовой и этико-нравственной ценностей и социальных инстинктов в формировании сознания личности.

Ключевые слова: Свобода личности, гражданское сознание, социальное сознание, нравственное воспитание, правовая культура, нравственные ценности, социальная ответственность.

Abstract: This article provides an in-depth analysis from a philosophical and legal – ethical perspective of the balance between individual freedom and social responsibility in the context of modern social development. The article reveals the role of moral values and social institutions in shaping a person's civic position and social consciousness.

Keywords: Individual freedom, civic consciousness, social consciousness, moral upbringing, legal culture, ethical values, social responsibility.

Language: Uzbek

Citation: Usmonova, S., Igambetiev, D., Abdurakhmonova, G., & Orifjonova, S. (2025). BALANCE BETWEEN PERSONAL FREEDOM AND SOCIAL RESPONSIBILITY. *Universal International Scientific Journal*, 2(4), 263–265. Retrieved from <https://universaljournal.uz/index.php/jurnal/article/view/1735>

Doi: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15344901>

Copyright © 2025 by author(s) and Scientific Research Publishing Inc. This work is licensed under the Creative Commons Attribution International License (CC BY 4.0). <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Kirish. Zamonaviy ijtimoiy taraqqiyot jarayonida shaxs erkinligi va ijtimoiy mas'uliyat masalasi global miqyosda dolzarb muammolardan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Demokratik qatryatlarning keng tarqalishi, inson huquqlari va erkinliklarining ustuvor ahamiyat kasb etishi bilan bir qatorda, har bir fuqaroning jamiyat oldidagi burch va javobgarliklarini anglash zaruriyati ortib bormoqda. Chunki jamiyatning barqaror rivojlanishi faqat shaxsiy erkinliklarning ta'minlashi bilangina emas, balki uchbu erkinliklarning ijtimoiy manfaatlar bilan uyg'unlashuvi natijasida yuzaga keladi. Shu bois shaxs erkinligi va ijtimoiy mas'uliyat o'rtasidagi muvozanatni ta'minlash zamonaviy ijtimoiy falsafiy taffakurning markaziy masalalaridan biri bo'lib qolmoqda. Shaxs erkinligi insoniyat tarqqiyotining ajralmas elementi bo'lib, u fuqarolik va jamiyatning shakllanishi huquqiy davlat tamoyillarining qaror topishi va ijtimoiy barqarorlikning ta'minlanishida muhim o'rin

tutadi. Shu bilan birga erkinlikning mutlaq talqini jamiyatda tartibsizlik, individualizm va axloqiy befarqlik singari salbiy holatlarga olib kelishi mumkin. Shu bosidan shaxs erkinligi va ijtimoiy taraqqiyot uchun zaruriy shart sifatida qaraladi. Shaxs erkinligi odatda insonning o'z tanlovi asosida harakat qilish, fikr bildirish, e'tiqod qilish va o'z hayotiy yo'lini mustaqil belgilash huquqlari bilan bog'liqdir. Biroq ushbu huquqlar ijtimoiy makonda boshqa shaxslarning huquqlari va jamiyat manfaatlari bilan to'qnash kelishi mumkin. Aynan shu yerda ijtimoiy mas'uliyatning ro'li kuchayadi. Ijtimoiy mas'uliyat –bu shaxsning o'z harakatlari natijasini anglab, ularning jamiyat hayotiga ta'sirini hisobga olgan holda ongli ravishda javobgarlik bilan yashashi demakdir. Mazkur nuqtai nazardan muvozanat tushunchasi erkinlik va mas'uliyatning qarama-qarshi emas, balki o'zaro to'ldiruvchi va uyg'unlashuvchi sifatlar ekanligini ko'rsatadi. Bugungi globallashuv va raqamli kommunikatsiyalar asrida shaxsiy erkinliklar

kuchayib bormoqda, lekin ayni vaqtda mas'uliyat darajasi ko'plab jamiyatlarda sustalshmoqda. Internetda anonimlik axborot tarqatishdagi befarqlik kabi yolg'on ma'lumotlar tarqalishi habi holatlar yaqqol isbotlaydi. Bu esa raqamli erkinlikning axloqiy va ijtimoiy mas'uliyat bilan uyg'unlashuvi zarurligini ko'rsatadi.

Tadqiqot metadalogiyasi. Mazkur maqolada shaxs erkinligi va ijtimoiy mas'uliyat o'rtasidagi muvozanat masalasi kompleks yondashuv asosida tahlil qilindi. Metadalik jihatdan ishda falsafiy, sotsiologik, huquqiy va psixologik yondashuvlar integratsiyalashgan holda qo'llanildi. Tadqiqotning nazariy asosini klassik va zamonaviy g'arb falsafasi J. Lokk, I.Kant, islom ma'rifatparvarlik an'analari A.Navoiy, A.Fitrat, I. G'ulomov hamda O'zbekiston mustaqillik davri ijtimoiy-falsafiy tafakkuri tashkil etdi. Analitik metod asosida shaxs erkinligi va ijtimoiy mas'uliyat tushunchalarining tarixiy-evolutsion shakllanishi ularning mazmun mohiyati va zamonaviy talqini o'rganildi. Koparativ metod

yordamida jamiyat o'rtasidagi munosabatlar tahlil qilinib demokratik va avtoritar tizimlar misolida erkinlik va mas'uliyat muvozanatining amaliy ifodalanish shakllari solishtirildi. Shuningdek empiric ma'lumotlar tahlili uchun content-analiz usuli qo'llanilib normativ- huquqiyhujatlar, ilmiy maqolalar, ijtimoiy tarmoqlardagi diskussiyalar va ommaviy fikr ifodalarida shaxsiy erkinlik hamda ijtimoiy mas'uliyat tushunchalarining qamrovi va ularning ijtimoiy ongdagi aks etishi o'rganildi.

Xulosa. Shaxs erkinligi va ijtimoiy mas'uliyat o'rtasidagi muvozanat o'rtasidagi muvozanat jamiyat taraqqiyoti barqarorligi hamda insoniy munosabatlarning sog'lom shakllanishi uchun fundamental omil hisoblanadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsadadiki, erkinlik va mas'uliyat bir-birini to'ldiruvchi ijtimoiy ijtimoiy –huquqiy kategoriyalardir. Shaxsning erkin faoliyati faqatgina ijtimoiy mas'uliyat bilan boyigan holdagina jamiyat manfaatlariga zid kelmaydi, balki umumiy taraqqiyotga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Davronov ,Z. Shermuhamedova N.Qahhorova M, M, Husanov B, Sultonova A.Falsafa –Toshkent :TMU 2019
2. Madaeva Sh. Falsafa – Toshekent :TMU, 2019
3. Muhammadjova L.A. L.A. Abdulla Sher, Shodimetova G. Axloq falsafa. Toshkent:2019
4. Shermuhamedova N.A. Inson falsafasi-Toshkent: Innovatsiya ziyo2021.